

El Nen Jueu

(Fragment)

(En aquest número de LA GRALLA, dedicat a l'Envelat, cosa tan nostra i tan popular, hem volgut que no hi manqués aquest fragment d'una bellíssima narració d'Angel Guimerà, el gloriós poeta de Catalunya)

El Nen jueu ja feia dies que era a casa seva, i una entrada de fosc es posà el vestit dels diumenges i, cor que vols... a veure la xicota! Era festa major en el poble de la Niceta, amb qui no s'havia tornat a topar d'ençà de les veremes; més ja s'eren concertats per a trobar-se aquella diada. Compteu si caminaria d'aire!

El sol feia estona que s'havia post i el cel estava tot encloscat caient la nit més que depressa.

I ni tampoc se'n adonava, el cor posat en aquella minyona que tant se l'estimava a n'ell, odiat per tothom des de que el deixaren sol sobre la terra. Més no tot eren alegries en la seva ànima enamorada, que un núvol perfidiós venia d'impensat a entelar-li la ventura: el poble de la Niceta era lluny del seu, és ben cert; allí ningú no el coneixia; més això no podia durar tota la vida.

Quan va ésser al pont de la Rigala es recordà del seu passat, que cent cops li havia contat la Maria Rosa, i el cor li donà un salt amb el temor de que la Niceta arribés a avorrit-lo.

Li semblà sentir gemecs tristíssims al fons de la riera; s'hi abocà per damunt de l'empit, i en aquella mar de fosca sense remor ni termes hi va veure dos punts lluminosos a manera de dos ulls que se'l miraven com si el xuclessin. Li agafà por i es posà a córrer bella estona.

Al trasposar un collet descobrí de cop dintre de la vall la claror esblanqueïda de l'envelat, mentre onades de l'aire li duïen, tantost esmortuït, tantost baladrer, els espinguetes de la cobla. Allí la Niceta l'esperava. Del poble no se'n veia res, perdut com estava entre les tenebres. La cara del Nen jueu resplendí d'alegria; s'oblidà de tot el què no fos la seva estimada, i en quatre bots, que li semblaren quatre hores, es trobà a la porta de l'envelat.

La cobla començava en aquell punt a refilar altra vegada i no va tenir temps sinó per a veure com un ballador s'emportava la Niceta.

Tot seguit els ulls dels dos enamorats es trobaren donant-se la benvinguda: «Ja em tens aquí!», varen dir els d'ell; «Que has trigat!», els d'ella. Més, si al primer vol la Niceta se'l mirà tota amorosa, no va ésser així al tornar a passar, que li va clavar els ulls resseguint-lo de cap a peus, sèria i estranyada com si mai no l'hagués vist fins aleshores; i ja no ballava, sinó que feia bracet amb sa parella, a qui decantava el cap per a escoltar millor les seves paraules. Ell, sense donar-se compte del què veia, els anava seguint amb els ulls, aixecant-se de puntetes per a no perdre'ls entre aquella esbojarrada bellugadissa de barretines morades, de gorres negres i de caps engallats amb mocadors i llaços. Quan tornaren a passar pel seu davant, la Niceta girà el cap per no veure'l; qui llavors se'l mirà en plena cara, desvergonyat i manxetu, va ésser el seu ballador, que bé massa que el Nen jueu el va conèixer.

Era aquell mateix xicot del seu poble a qui ell tant havia pegat en eixir d'estudi, el seu enemic de sempre, amb sos cabells rojos, quals rínxols ara se li caragolaven damunt dels polsos. Una foguerada de sang li pegà a la cara i d'una grapada es refregà la barretina pel cap, que ni se la sentia.

En acabar aquell ball va córrer on era la Niceta, qui al veure'l venir, dreta com estava, cuità a girar-se d'esquena, havent-se-les, per a dissimular, amb ses companyes: «Niceta!»

no més va poguer exclamar, perquè ella li trencà la paraula dient-li amb veu desdenyosa i un xic enronquida, mirant-se'l per sobre l'espatlla: «Què vols?... Jo no sabia que fossis jueu! Déu ens-en-guard! Vest-te'n!» I s'esmunyí on era sa mare, perquè li clavés una agulla, amb escuses de que el mocador li veia.

El Nen jueu s'estremí que anava a caure, i un sanglot se li aturà a la gola i l'ofegava. Al girar-se es topà amb la mirada del seu enemic de tota la vida, que, quadrat en la porta de l'en-

velat, encara se'n reia. Se n'hi anà com un llamp, l'agafà pel coll, i a empentes el tragué de la sala.

Quan la cobla sonà altra vegada, ja hi va ésser amatent el xicot de pèl roig al costat de la Niceta, emportant-se-la en mig d'aquella mar a cada punt més avalotadora i arremolinada que la pols i el fum dels cigars enterbolia.

De cop brandà un tros de la tela de l'envelat com si de l'altra banda l'estiressin. Després guaità per un esqueix de la roba, quasi arran de terra, una cara que res de humanal tenia; li tremolava la barba com d'un que es gela; la baga dels ulls, estranyament oberts, li rebotia enfora; tenia erissats els cabells i el color com cera. La tela es va anar estripant cap amunt, el cap aixecant-se de terra. Darrera el cap eixí un coll, després un cos, i el Nen jueu per fi, de cap a peus, que avançà espitrrerat, la gorja oberta per una ampla ferida, d'on s'escapava tan aviat una glopada de sang com un brunzit rogallós igual al d'una caldera quan se desvaporava. Els balladors van anar fixant-se en aquella fantàstica aparició; la cobla va anar parant, ara un instrument, ara un altre. La Niceta arrencà un xiscle i es cobrí la cara amb el ventall. Al seu galan ningú no el veia com s'estremia. La gent tota quedà com glassada. Ningú no gosà aturar aquell mort que caminava, caminava cap a la Niceta gambejant penosament, balancejant els braços.

Quan hi va ésser al davant, abans que ningú li pogués privar, amb la mà bruta de sang li amorrà el ventall a la cara, reculà tambalejant-se com un borratxo i caigué mort de boca terrosa.

ANGEL GUIMERÀ

(Dibuix de F. Serra)

